

ИЛУЗИЈА ПРИПАДАЊА

Харуки Мураками, *Безбојни Цукуру Тазаки и његове године ходочашћа*, превела Наташа Томић, „Геопоетика”, Београд 2013

Нови Муракамијев роман српски читаоци су поново (након трилогије *1Q84*) имали привилегију да читају међу првима у свету. Ово није никако безначајна чињеница с обзиром на бројне љубитеље овог аутора а и могућност да овај роман може да представља назнаку новог пута којим ће поћи Муракамијева проза.

На почетку се не може отети утиску да је и овај роман „типично муракамијевско” штиво, међутим како радња одмиче уочава се да су његове поетичке константе донекле преобликоване. Заступљене су све већ познате теме, но овај пут у врло експлицитној функцији испитивања запретености човека у релацијама са остатком света. У новом Муракамијевом роману се човеков идентитет посматра у специфичној констелацији људских односа у којима доминирају несигурност, одбаченост, страх. Оно што негде измиче класичном муракамијевском проседеу јесте узмицање фантастичких елемената који су били прилично уочљиви у готово читавом минулом опусу овог писца. Наративна нит романа у приличној мери прати реалне догађаје, тачније одрастање и сазревање главног лика. Фантастички елементи су измештени у сферу ониричког, које као и у претходним романима, задржава своју аутономност и легитимитет.

Но, није то једина новина. Овај роман би, као што је речено, могао бити врло важна прекретница у Муракамијевом опусу с обзиром на чињеницу да трасира нови пут његовог јунака у истраживању сопственог идентитета. Дотадашњи централни ликови били су омеђени собом самим, такорећи заточени у себе без имало могућности успостављања било каквог значајнијег односа са другим ликовима, а посебно без могућности успостављања дубље и значајније релације са супротним полом. Тако да је то био један од извесних путева његовог литерарног проседеа. Овде се пак испитује могућност „отварања” према свету и према људима. Не случајно главни јунак носи име Цукуру, у значењу глагола створити, онога који ствара, назначивши тиме отвореност ка могућем грађењу људских односа. Покушај остваривања интерперсоналних односа приказује се, међутим, као својеврсна илузија припадања. С обзиром на то да је приказана само једна страна, односно јунаков аспект. Као да нема узајамности у тим односима. Почев од иницијалног догађаја у роману, његове необјашњиве одбачености од стране тинејџерске групе с којом је остварио веома редак и аутентичан вид блискости, до врло интимног пријатељства са Хаидом, који се у његовим сновима појављује као хомосексуални партнер, све до односа

са Саром, који до краја остаје недоречен и замрачен велом сумње, када је он угледа са другим мушкарцем. Но упркос илузорности односа, он одлучује да се отвори и преузме ризик. Исход те одлуке остаје непознат што заправо наглашава аспект самог процеса и нужности отварања ка могућим међуљудским релацијама. Дакле, холивудски хепиенд не постоји. Постоји само филозофија тренутка.

Посматрајући роман *Безбојни Цукуру Тазаки и његове године ходочашћа* у контексту осталих романа овог аутора, оно што би се, на први поглед, могло окарактерисати као мањкавост јесте отвореност и немотивисаност појединих делова. То просто није Муракамијев манир. Код њега су сви делови наративног тока врло сврховити и вешто уткани у матрицу. Но, ако узмемо у обзир наречену промену позиције јунака у односу на свет и на људе, онда се и оваква структура може ишчитати као сугестивна поетичка инстанца. Ова недореченост, заправо, би могла да имплицира нешто да објективна стварност као конкретни тоталитет заправо не постоји, да постоје само углови гледања и индивидуалне могућности тумачења. Релативност перцепције релација, људи и догађаја тако се показује као нужна неминовност и као вечито проклетство. Тако аутор оставља потпуно нерешено питање зашто је Бела (једна од две девојке из групе) имала тако живописан утисак да ју је Цукуру силовао, због чега је одстрањен из групе. Зашто је убијена и ко је убица такође се поставља као ирелевантно. Оно што се поводом овог догађаја ставља у центар пажње, приликом разговора Цукуруа и Црне, јесте количина пажње која је могла (или није) да је сачува од кобног краја. Цукуруов однос са Хаидом такође се потпуно нагло и мистериозно завршава. То веома блиско пријатељство, које се као и остале описане релације у роману, приказује као заиста исконско и искрено, чак врло аутентично препознавање два бића, прекида се без објашњења и без завршнице. Цукуру чак и не покушава да установи своју верзију догађаја. Као и у претходном циклусу одбацивања од стране својих пријатеља, он се пасивно препушта стихији. Прича о Хаидином оцу који среће мистериозно човека који поседује могућност да зна време своје смрти и који исто тако мистериозно нестаје представља епизоду која је подложна различитим интерпретацијама. Но, поента је да објективно разрешење није суштинска ствар. Или напросто не постоји. Битан је лични став према свему, сопствена интерпретација и могућност одабира сопственог завршетка. Таква је и епизода где Цукуру угледа Сару намејану и у веома блиском односу са другим мушкарцем. И ова епизода не поседује разјашњење. На самом крају романа она обећава Цукуруу да ће му за неколико дана све објаснити. И ту, опет на крају, он свесно преузима ризик, први пут без повлачења одлучује да уложи себе у игру са неизвесним завршетком. Оно што се тиме отвара јесте раван на којој постоји одсудни моменат препознавања два бића, и то моменат који се своди само на тај исечак

у времену, остало су углавном размимоилажења и то размимоилажења због неподударности перцепције. На тај начин усамљеност се варира као типична муракамијевска тема, али овога пута јој се прикључује и ризични покушај да се она превазиђе. Макар само на тренутак. Тако Цукуруово ходочашће у откривању сопственог идентитета, али у обавезној релацији са Другим, слика напор који је нужно уложити, жртву коју је нужно поднети а са вечитом неизвесношћу на добар исход.

Бранислава ВАСИЋ РАКОЧЕВИЋ